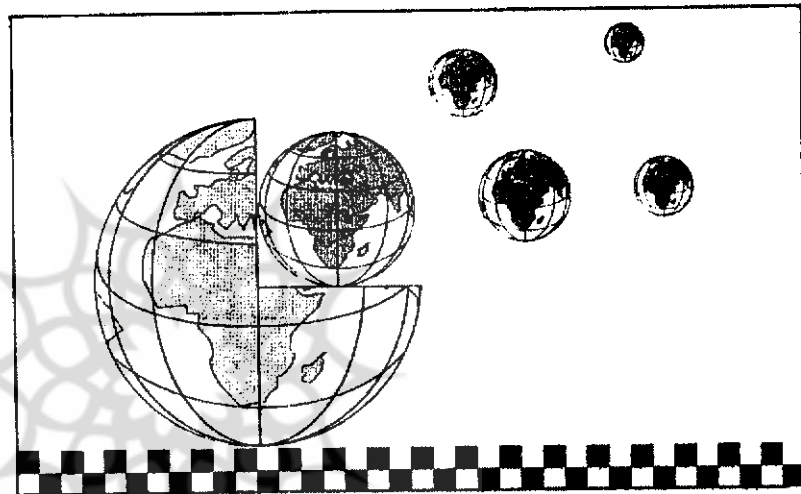

یکه بحران - یک تجربه

تقویت اقتصاد داخلی

منبع: TIME, 4TH OCT 1999
مترجم: اکبر کریمزاده و غیبی

۱ اشاره

مقاله حاضر چندماه پیش در مجله تایم به چاپ رسیده و برخی از کنفرانس‌هایی که به آن اشاره شده، برگزار کرده است. اما از آنجا که این مقاله حاوی نکات قابل توجهی در مورد بحران مالی شرق آسیاست، لذا چاپ آن صرفاً بمنظور آشنایی خوانندگان با جوانب مختلف این بحران صورت می‌گیرد.

مجله تدبیر

بحران مالی (به نام «تسونامی مالی»^(۱)) که در سال ۱۹۹۷ داننگیر کشورهای آسیایی گردید کاری‌ترین ضربه اقتصادی بود که، از دوران رکود بزرگ، بر پیکر اقتصاد این کشورها فرود آمد. بر اثر این بحران صدها میلیارد دلار از بازارهای در حال شکل‌گیری نظیر تایلند، روسیه و برزیل خارج گردید و این کشورها را با دشواریهای فراوان مواجه ساخت. این وضع، ایجاد یک معماری نوین و یک تجدید ساختار مالی را در این کشورها، برای جلوگیری از تکرار چنین فجایعی ضروری ساخته است.

نظام سرمایه‌داری دیگر به نظر نمی‌رسید نقشی داشته باشد. «سیاست جهانی‌شدن» که قبل از بحران تجربه شده بود نیاز مبرمی به انجام اصلاحات داشت. آیا از آن زمان بيمد رویداد قابل توجهی پیش آمده است؟ نه چندان. به دلیل اینکه در چند ماه گذشته بازارهای سهام سراسر جهان و نرخهای رشد جهانی یک خیزش زیرکانه را آغاز کردند، از فوریت این اصلاحات کاسته شده است و تا حد مخاطره‌آمیزی پایین آمده است. طبق هشدار وزیر دارایی کشور کانادا: «اکنون این خطر وجود دارد بحرانی که در حال حاضر فروکش کرده است باعث تعلل کشورها در کسب آمادگی برای پیشگیری از بحرانهای بعدی شود. بنابراین اکنون مسئله، مسئله رهبران این کشورهاست، یعنی آنها نباید اجازه دهند که این وضعیت سامان‌گرفته و بهبود یافته که مورد استقبال همگان است، مردم را خام کند و باعث ایجاد یک رضایت خاطر و آرامش کاذب در آنها شود. خبر خوب آنکه موضوع مهم «اصلاح معماری مالی»^(۲) (با اصلاح ساختاری مالی)

اولویت اول را در اجلاس سالانه بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول دارد که با حضور وزیران دارایی و مدیران بانکهای مرکزی جهان در این هفته در واشنگتن تشکیل می‌گردد. اولویت بعدی مسئله تعدیل^(۳) (جبران یا بخشودگی) بدهیهای کشورهای بسیار فقیر جهان خواهد بود که اصطلاح HIPC^(۴) (کشورهای فقیر که بشدت زیر بار قرضهای سنگین هستند) در مورد آنها اطلاق می‌شود که از موضوعات مسوری و بسیار مورد توجه حاضرین این اجلاس است، سپس به موضوع یک طرح ابتکاری نوین پرداخته می‌شود. البته بحثهای فراوان دیگری که بخش عمده‌ای از آنها محرمانه است راجع به شیوه‌های سالم‌سازی اقتصاد جهان یعنی آرام‌تر شدن جریان سرمایه‌ها، شفاف شدن بیشتر استانداردهای حسابداری و تنظیم و تدوین مقررات اثربخش‌تر، مطرح خواهد گردید.

برای یافتن پاسخ به سؤالاتی از قبیل: «عامل بحران مالی چه بوده است؟» و «چه عواملی را باید تغییر داد؟» یک کنجاری و تحرک در بیان نقطه نظرات و ارائه پیشنهادات و راه‌حلهای، به وجود خواهد آمد. دیدگاه شرکت‌کنندگان در زمینه این سؤالات با هم متفاوت است. شورای روابط خارجی آمریکا اخیراً ضمن انتشار گزارشی خواستار آن شده است که برای نجات اقتصاد کشورهایی که معضل اقتصادی دارند، صندوق بین‌المللی پول دخالت کند و سرمایه‌گذاران ثروتمند و بانکهای مرکزی نیز نقش موثرتر و فعال‌تری به عهده گیرند. موسسه مالی بین‌المللی (IMF)^(۵) که یک مجمع جهانی متشکل از ۳۰۰ موسسه مالی است با این درخواست مخالفت کرده است. اعضای این مجمع معتقدند که بخش خصوصی تنها بشکل موردی می‌تواند برای نجات اقتصاد کشورها مشارکت کند و وظایف سنگین در این رابطه باید به صندوق بین‌المللی پول و دولت‌های ملی محول گردد. برخی کارشناسان اعتقاد دارند که این بحثها و جدلها در حد شک و تردید و درنگ و معطلی باقی خواهند ماند.

ژوزف استیگلیس اقتصاددان عمده بانک جهانی چنین اظهار عقیده کرده است که طی ربع قرن گذشته بالغ بر هشتاد بحران مالی به وقوع پیوسته است. از دو مورد تحریم نفتی اعراب گرفته تا عدم توانایی و شکست کشورهای آمریکای لاتین در بازپرداخت بدهیهای خود در دهه هشتاد (دهه ۱۹۸۰). وی می‌گوید: اگر در

بهران مالی شرق آسیا در سال ۱۹۹۷ کاری ترین ضربهای بود که از دوران رکود بزرگ بر دیگر اقتصاد کشورهای این منطقه وارد آمد

بهران شرق آسیا ایجاد یک معماری نوین و
یک تجدید ساختار مالی را برای جلوگیری
از تکرار چنین فجایعی ضروری ساخته
است

ظرف ربع قرن گذشته بالغ بر ۸۰ بهران مالی رخ داده است.

بزرگراهی تنها یک تصادف رخ دهد می توان آنرا حمل بر بی توجهی و حواس پرتی راننده کرد اما اگر در یک پیچ بزرگراه دهها تصادف به وقوع پیوندد باید طراحی و ساخت بزرگراه را مورد بررسی قرار داد. استیگلیس صندوق بین المللی پول و خزانه داری آمریکا را به دلیل (مهندسی غلط شان) و تحمیل جریانهای داغ و تباؤد سرمایه ای و خصوصی سازی به بازارهای در حال تکوین مقصر می داند که تقریباً همه آنها فاقد موازین حقوقی مالی و مقررات بودجه ای برای جذب نقدینگیهای خصوصی بوده و تنها در آسیا در فاصله زمانی ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۷ به پانصد میلیارد دلار بالغ گردیده است.

خلاصه کلام آنکه اتفاق نظر در خصوص علل بروز مشکلات مالی جهانی ما و یافتن راههای مقابله با آنها کم است. حاصل کار اینکه جهان در پی چیزی است که کارشناسان آنرا «اصلاح ساختاری» نام نهاده اند آنها با سرعتی کاملاً سنجیده و هم آهنگ با نظام مالی بین المللی.

آمریکا بالاخص علاقه مند است از راهحلهای عجولانه و ساختگی که امکان دارد اقتصاد در حال رشد اما هنوز شکستنده جهان را بی ثبات سازد دوری جوید. این رویکرد به اصلاح ساختار مالی بیشتر شبیه به نشت یابی لوله توسط نوله کش می ماند تا تلاش آرشیتکت ها برای تدوین یک نظم نوین و تحول آسای جهانی. اما تا اتفاق نظر جهانی در این رابطه تحقق یابد لارنس اچ. سامرز، وزیر خزانه داری آمریکا همانند سلف خود رابرت رابین، مایل است یک

راهبرد محتاطانه را به طور فزاینده ای در پیش گیرد، زاهدی که یک مقام خزانه داری آمریکا آن را نسخه مالی سوگندنامه بقراط نام نهاده است.

رویکرد سامرز - رابین به نظر می رسد حداقل در حال حاضر کارآمد باشد. اندکی پیش از یکسال پیش هنگامی که جهان گامهای لرزانی را در سربالایی تندمالی برمی داشت این زوج (در این هنگام سامرز معاون رابین بود) با رئیس هیات مدیره فدرال رزرو، آلن گرینسپان برای حفظ قدرت اقتصاد آمریکا همکاری نزدیکی داشتند. تلاشهای آنان به عطف مصرف کنندگان آمریکایی برای ریودن صادرات رسیده نه تنها از بازارهای سخت ضربه خورده و در حال شکل گیری بلکه همچنین از ژاپن بحران زده و نیز اروپا که رشد اقتصادی به کندی گراییده بوده، دامن زد. بازارهای سهام و آل استریت اوج گرفتند در حالی که ایالات متحده از کسریهای بازگانی و نواقص و نابسامانیهای آن در رنج بود. و عدم موازنه بازگانی تا پایان سال به بیش از ۳۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید که رقمی بسیار بیشتر از مبلغ رکورد سال قبل یعنی ۲۲۰ میلیارد دلار است.

این همه هزینه سرانجام به ایجاد تجدید رشد در بسیاری از نقاط جهان، حداقل کمک خواهد کرد. بانک توسعه آسیا اعلام کرده است که ۱۴ کشور در حال توسعه منطقه پس از آنکه در آخرین فصل سال ۱۹۹۸ تنها یک درصد رشد را تجربه کردند در اولین فصل امسال به رشد قابل توجهی در تولید ناخالص داخلی خود به میزان ۴/۸٪ جهش پیدا کرده اند. برای آنها در سال ۱۹۹۹ یک رشد کلی ۵/۵ درصدی پیش بینی می گردد. به گفته میونگ هوشین، یکی از مقامات بانک توسعه آسیایی (۶)؛ «تنها ظرف چندماه آسیا گامهای بلندی را در رهشیدن از بزرگترین بحران اقتصادی یک نسل برداشته است». وی افزود: «تولیدات صنعتی و صادرات در اکثر اقتصادهای بحران زده روبه افزایش است و در برخی موارد جریان خروج سرمایه، معکوس گردیده است».

البته همه کشورهای آسیایی به طور یکسان، خوب عمل نکرده اند. کره جنوبی، سنگاپور، تایوان، فیلیپین و تایلند بهترین عملکرد را داشته اند. هنگ کنگ و اندونزی از همه ضعیف تر بوده اند. مورد کره جنوبی با رشد سریع و بسیار شتابنده اش از ۴/۸ درصد در سه ماهه اول، به ۹/۸ درصد در سه ماهه دوم سال بویژه از همه چشمگیرتر بوده است. هنگ کنگ تنها اقتصاد آسیایی است که در سال ۱۹۹۹ رشد منفی

خواهد داشت. حلت عمده آن را هم باید در قیمت بالای بازار سهام و املاک (و مستغلات) جستجو کرد که از اعتماد مصرف کنندگان کاسته است.

سایر بازارهای در حال شکل گیری پیش از انتظار بهتر عمل کرده اند. اقتصاد برزیل در سال ۱۹۹۹ تنها یک درصد رشد منفی خواهد داشت هرچند که قبلاً نرخ رشد ۳/۷ درصد برایش پیش بینی می شد. رشد اقتصادی روسیه به جای پیش بینی گسترده هفت درصد تنها رشد منفی ۲٪ خواهد داشت.

مسئله این است که این بهبود زودگذر است. بیشتر این پیشرفتها حاصل اصلاحات بسیار ضروری نیستند بلکه حاصل استفاده از کمکهای دولتی است و نتیجه این خواهد بود که: در آسیا هر کدام از کشورهایی که شدیدترین ضربات را دریافت کرده اند تا سال ۲۰۰۰ انتظار می رود دستخوش کسری بودجه ای معادل ۵٪ تولید ناخالص داخلی شوند.

البته نمی توان منکر این شد که علائم نویدبخشی نیز وجود دارند. تقریباً تمام کشورهای آسیایی گامهای فزاینده ای در جهت تغییر ساختار اقتصادی خود، بدو از طریق خصوصی سازی و واگذاری شرکتهای مشکل دار (پس هزینه و پردردسر) به بخش خصوصی، برداشته اند. کشورهای تایلند، اندونزی، سنگاپور، هنگ کنگ و چین به اصلاحات بانکی محدودی دست زده اند، در حالی که کره اقداماتی علیه کارتل های اقتصادی (که به آنها CHAEBOLS می گویند) صورت داده است.

در اندونزی وضع اگر بدتر نباشد حداقل بی ثبات و ناپدار است، این کشور که درگیر اغتشاشات داخلی و گرفتار بحران تیمور شرقی است با وضعیت رسوایی نساد مالی که در رابطه با شایعه انتقال هشتاد میلیون دلار از بانک خصوصی بالی به حزب حاکم گلکار مطرح است روبروست.

در تایلند که انتظار می رود رشد آن پس از یک انقباض ۹ درصدی در سال قبل، امسال به ۳٪ (سه درصد) بالغ گردد، اصلاحات بانکی همچنان معضل اصلی باقی مانده است. پس از اینکه دولت لایحه جدید ورشکستگی و فروش گرو (۷) را از تصویب گذرانند و اجازه تشویقها و پاداشهای مالی کلان را صادر کرده، به نظر می رسد هنوز حدود پنجاه درصد کل وامها تادیه نشده باشند.

جهان در پی چیزی است که کارشناسان آن را اصلاح ساختاری نام گذاشته‌اند

تمام کشورهای آسیایی کامپایی در جهت تغییر ساختار اقتصاد خود از طریق خصوصی سازی و واگذاری شرکتهای مشکل دار به بخش خصوصی برداشته‌اند.

روی نروخهای ارزی قابل انعطافتر تا حدود زیادی اتفاق نظر بین المللی وجود دارد.

چنانکه استیگلیس از بانک جهانی هشدار می‌دهد: «اقتصاد جهانی یقیناً، در حال حاضر از بدو شروع بحران مالی ۱۹۹۷ ضعیف‌تر است». افزایش نرخ بهره توسعه آرامش بخش آمریکا را به مخاطره خواهد افکند. بخش عمده‌ای از آمریکای جنوبی هم‌اکنون در حال رکود به سر می‌برد و تعدادی از کشورها که بر تعدادشان افزوده می‌شود از جمله روسیه، پاکستان و اکوادور در آستانه استیصال و ناتوانی از بازپرداخت ده‌ها میلیارد دلار بدهیهای خود به وام‌دهندگان خصوصی هستند.

علیرغم این مخاطرات، حرکت به سوی «معماری نوین مالی جهانی» با سرعت حساب شده‌ای پیش می‌رود. به قول کارشناس نظام بین‌المللی مالی دانشگاه کالیفرنیا: «اگر تدوین یک برنامه عملیاتی کمتر از پنج سال به طول انجامد شگفت‌آور خواهد بود». به همان اندازه این هم شگفت‌آور خواهد بود اگر بحران مالی دیگری قبل از آن رخ ندهد. □
پانویسها

- 1 - THE FINANCIAL TSUNAMI
- 2 - "ARCHITECTURAL REFORM"
- 3 - DEBT RELIEF
- 4 - HEAVILY INDEBTED POOR COUNTRIES (HIPCs)
- 5 - INSTITUTE OF INTERNATIONAL FINANCE
- 6 - ADB ASIAN DEVELOPMENT BANK=ADB
- 7 - FORECLOSURE LAW مال (قانون فروش مرهونه)

به کنترل بازارهای ارز خارجی گردید، اینک شور و اشتیاق کمتری برای دفاع از ارزهایی وجود دارد که اغلب در سطحی غیرواقعی و ساختگی نرخ آنها تثبیت شده است. صندوق بین‌المللی پول به‌نهایی در سال ۱۹۹۸ (در ژوئیه ۱۹۹۸) پنج میلیارد دلار در تلاش برای نجات‌دادن روبل از تسعیر بیش از حد این واحد پولی روسیه، صرف کرده است و فقط نظاره‌گر و شاهد تضعیف و سقوط گریزناپذیر ارزش روبل و قربانی شدن آن بود. از همه بدتر آنکه این پادرمیانیها و مداخلات به یک «خطر اخلاقی» (MORAL HAZARD) دامن زد و این تاثیر ذهنی و این تصور را ایجاد کرد که این امکان وجود دارد که با یک مصونیت نسبی در ارزهای ملی مداخله شود.

این مطلب را امروزه بیشتر کشورها می‌پذیرند که امکان‌پذیر ساختن جریان آزادتر پولی در مرزهای آنها، کلید جذب سرمایه‌گذارهای خارجی است و ضامن حفظ سلامت بخش مالی است. اما سوال این است، آزادی بیشتر تا چه حد؟ مالزی را در سطح وسیعی به دلیل اتخاذ روشهای کنترل سرمایه در اواسط بحران محکوم می‌ساختند اما صندوق بین‌المللی پول اخیراً اذعان داشت که این راهبرد منافی نیز در برداشته است.

در حقیقت مالزی از یک فضای تنفسی که برائت‌ر تحمیل کسترلها بر امر شناورسازی موفقیت‌آمیز یک میلیارد دلار اوراق قرضه بین‌المللی در ماه گذشته برایش پیش آمد، استفاده کرد. مالزی همانند کشورهایی چون شیلی که به مدت چهارسال ورود سرمایه‌های کوتاه مدت را ساماندهی کرده بود با رفتار خود شرایط و لحن مذاکره را تغییر داده است.

۱۸ ماه گذشته آسیا نه تنها یک بهبود قابل ملاحظه و چشمگیری را در بخشی از بحران مالی خود شاهد بوده است بلکه گسترش و توسعه مهمی را در نقش صندوق بین‌المللی پول نظاره‌گر بوده است. در سال مالی منتهی به ۳۰ آوریل این سازمان وام‌دهنده (یعنی صندوق بین‌المللی پول) که ۱۸۳ عضو دارد مبلغ بی‌سابقه‌ای یعنی ۳۰ میلیارد دلار را به کشورهای که شدیداً تحت فشار مالی بوده‌اند، وام داده است. و از آن زمان به بعد نیز ۴ میلیارد دلار دیگر نیز پرداخت کرده است. ذخیره‌های تمهید نشده اکنون در حدود ۷۶ میلیارد دلار یعنی بیش از دو برابر سال قبل هستند.

این مبلغ ممکن است مورد نیاز باشد،

کندی اصلاحات در بازارهای در حال تکوین جداگانه، با عدم اتفاق نظر جهانی در شیوه مقابله با شیوع برف‌آسای معضلات و گرفتاریهای مالی شدت می‌گیرد. به رهبری هانس تیت مایر، رئیس بوندس بانک آلمان مجسمی موسوم به مجمع ثبات مالی در دفتر مرکزی بانک تصفیه حسابهای بین‌المللی تشکیل گردید. در این مجمع تعدیل‌گران مالی و سایر مقامات بلندپایه مالی به منظور بحث پیرامون مسائل کلیدی و معماری مالی گرد هم جمع می‌شوند. سه گروه کاری تشکیل شده است که گروه تعدیل‌گر و تنظیم‌کننده بودجه‌های نامینی (HEADGE FUNDS) از آن جمله است، بودجه‌های سرمایه‌ای چند میلیارد دلاری عمیقاً درگیر پیش‌بینی‌ها و مفروضاتی راجع به ارزهای بازارهای نوظهور هستند که در هنگام بحران مالی به وجود آمده‌اند. این گروه از قبل با دعوت از چند کشور برای مشارکت، توجه همگان را به خود جلب کرده است. نظیر کشور مالزی که مشتاقانه علاقه‌مند به پیوستن به مذاکرات هفت کشور صنعتی موسوم به "G-7" است. این امر با تلاشهای آمریکا، کانادا و سایر اعضای "G-7" برای تشکیل یک گروه به نام «کشورهای مطرح و نظام‌مند سازگار است» کشورهای که موافقت آنها برای کسب اتفاق نظر بین‌المللی برای اصلاح اقتصاد جهانی لازم است. اما تاکنون هیچ پیشنهادی که متقن و مستحکم باشد جامه عمل به خود نپوشیده است.

بسیاری از کشورها مصرانه خواستار مجموعه نویسی از قوانین حداقل قابل قبولی برای کمک به مشارکت‌کنندگان بازار مالی جهانی در جهت مدیریت ریسک هستند. اگر سرمایه‌گذاران خصوصی قبل از بحران اخیر از خطر آسیا آگاه بودند به جای اینکه یک مرتبه از این بازار خارج شوند، مشارکت خود را به تدریج محدود می‌ساختند.

یک گروه مستقل از کارشناسان به رهبری جان کرو رئیس قبلی بانک کانادا هشدار می‌دهد که حتی هنگامی که شرایط واقعی اقتصاد خویش را گزارش می‌کنند اغلب دولت‌ها از دادن هشدارهایی که ممکن است مانع هرج و مرج اقتصادی شود، سرباز می‌زنند.

زمینه و موضوعی که در حد گسترده‌ای اتفاق نظر بین‌المللی در مورد آن حاصل شده است دربرگیرنده نرخهای ارزی قابل انعطاف‌تر است. پس از آنکه طی سالهای ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸ میلیاردها دلار صرف تلاشها و فعالیتهای مربوط

مشاورین سیستم های کیفیت ISO-9000 و QS 9000

مدیریت زیست محیطی ISO-14000

سلامت و ایمنی غذا HACCP

شرکت تکتاز آتیه

شرکت پیشبران کیفیت

(دارای مجوز از وزارت صنایع)

تاکنون بیش از ۲۰ شرکت ایرانی شناخته شده ما را به عنوان مشاور خود انتخاب کرده اند
و

موفق به دریافت گواهینامه شده اند.

ماهنامه ارتباطات در مدیریت

فعالیت های فرهنگی انتشاراتی :

دو ماهنامه ISO9000 و استانداردهای بین المللی

نشانی : خیابان استاد مطهری - پلاک ۱۸۰ - طبقه اول کد پستی : ۱۵۷۵۹

تلفن : ۸۳۳۲۹۶۶ - فکس : ۸۳۰۶۲۴۴

به افراز جامع سیستم برنامه ریزی نگهداری و تعمیرات

نابکار نگارش شرکت آتیه Win 98

همکار با استانداردهای ISO9000

قابل اتصال با کلیه سیستم های نگهداری

و تعمیرات درون کارخانجات

Behboud System

شرکت مهندسی مشاور
بهبود سیستم

تلفن : ۸۳۳۲۹۶۶ - فکس : ۸۳۰۶۲۴۴
نشانی : خیابان استاد مطهری - پلاک ۱۸۰ - طبقه اول کد پستی : ۱۵۷۵۹

شرکت مهندسی مشاور
بهبود سیستم

